

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

Затверджено

На засіданні кафедри спеціальної освіти та
соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30.08. 2019 р.)

Завідувач кафедри Островська К.О.

Силабус з навчальної дисципліни
«Психофізіологія»,
що викладається в межах ОПП «Спеціальна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності «016 Спеціальна освіта»

Львів 2019 р.

Назва дисципліни	«Психофізіологія»
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського,7,
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта / Педагогіка, 016 Спеціальна освіта
Викладач (-і)	Островський Ігор Петрович, професор кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.
Контактна інформація викладача	ел. пошта: ihor.p.ostrovskyi @lpnu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Щоп'ятниці 11.30-13.30 (кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7)
Сторінка курсу	

Інформація про дисципліну	Зміст навчальної дисципліни «Психофізіологія» розроблено таким чином, щоб надати здобувачам вищої освіти освітнього ступеня бакалавр необхідні знання для розуміння понятійного апарату дисципліни, розуміння концептуальних засад та закономірностей функціонування психофізіологічної реальності, яка є базою усіх психологічних процесів, властивостей та станів людини.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Психофізіологія» є обов'язковою дисципліною зі спеціальності «016 Спеціальна освіта» для освітньої програми «Спеціальна освіта», яка викладається в 4 семестрі в обсязі 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS)
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення нормативної дисципліни «Психофізіологія» є ознайомлення студентів із фізіологічним забезпеченням організму людини психічних явищ на системному, анатомічному, клітинному і молекулярному рівнях.
Література для вивчення дисципліни	<p>Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Александров Ю.И. Психофизиология. Учебник для вузов. – 3-е изд., доп. и перераб. – СПб.: Питер, 2006. – 464 с 2. Кабанюк В.О., Гаврилькевич В.К. Психофізіологія: навчальний посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2006. – 200 с. 3. Кокун О.М. Психофізіологія. К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 184 с. 4. Луценко О.Л. Психофізіологія: прикладні аспекти: навчально-методичний посібник. – Х.: ХНУ імені Каразіна, 2011. – 48 с. 5. Островська К.О., Островський І.П. Основи психолого-педагогічної та медичної діагностики дітей із спектром аутистичних порушень. Навчальний посібник. – Львів, Тріада плюс, 2015. – 228 с. 6. Прикладна психологія: навчальний посібник / В.М. Павленко, І.В. Кряж, О.Л. Луценко та ін. ; за ред. В.М. Павленко. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 532 с. (глава «Психофізіологія») 7. Психофизиология. Учебник для вузов / Под. Ред. Ю.И. Александрова. – СПб.: Питер, 2014. – 464 с. 8. Тітов І.Г. Вступ до психофізіології. – К.: Академвидав, 2011. – 296 с. 9. Філіппов М.М. Психофізіологія людини. К.: МАУП, 2003. – 136 с.

Обсяг курсу	<p>Денна форма навчання 80 годин аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 48 годин практичних занять та 70 годин самостійної роботи.</p> <p>Заочна форма навчання 26 аудиторний занять. З 10 годин лекцій, 16 години практичних занять та 124 години самостійної роботи.</p>
Набуті компетентності	<p>Загальні компетентності</p> <p>ЗК-1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК-5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>ФК.-6. Здатність до застосування медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційного, навчально-реабілітаційного процесу спеціальної освіти.</p> <p>ФК.-7. Здатність оцінити структуру дефекту при психофізичних порушеннях (мовлення, інтелекту, функцій опорно-рухових та сенсорних систем).</p> <p>ФК.-15. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку впродовж життя</p>
Очікувані результати навчання	<p>РН 1. Знати теоретичні аспекти особливостей розвитку і освіти людини, яка має обмежені можливості життєдіяльності, особливостей становлення і соціалізації її як особистості.</p> <p>РН 3. Здатність продемонструвати знання та навички щодо проведення експериментів, збору даних та моделювання психологічних характеристик особи;</p> <p>РН 5. Застосовувати сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей з особливими потребами з метою створення адекватних корекційних програм їх розвитку.</p> <p>РН 6. Застосовувати знання і розуміння для ідентифікації, формулювання і вирішення задач спеціальності, використовуючи відомі психологічні та педагогічні методи та логопедичні методики.</p> <p>РН 9. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.</p> <p>РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо) та реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей</p>

	<p>та здібностей.</p> <p>PH 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.</p> <p>PH 16. Виконувати відповідні експериментальні дослідження та застосовувати дослідницькі навички за професійною тематикою;</p>
Ключові слова	Психічне явище, психологія, фізіологія, організм людини.
Формат курсу	Очний/заочний
теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру Тестовий
Пререквізити	Вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на компетентностях, сформованих у межах навчальних дисциплін: «Анатомія та основи генетики людини», «Сенсорні системи і їх порушення», достатніх для осмислення змістових і процесних аспектів порушень розвитку, урахування їх можливості забезпечити розуміння механізмів психічних явищ людини.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, дискусія, практико-спрямовані завдання, методи активного навчання, проблемно-орієнтоване навчання, проектне навчання, технології змішаного навчання.
Необхідні обладнання	Під час викладання навчальної дисципліни використовуються: електроенцефалограф, комп'ютер із загально вживані програми та операційні системи, мультимедійний проектор, камера, мікрофон, фліпчарт,

маркери

**Критерії оцінювання
(окремо для кожного виду
навчальної діяльності)**

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:
Робота на 16 практичних заняттях: 50 балів
Залік 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50
Підсумкова максимальна кількість балів 100

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

<i>Оцінка в балах</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Визначення</i>	<i>За національною шкалою</i>	
			<i>Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку</i>	Залік
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

Знання студента оцінюються за чотирибальною системою: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно".

Оцінка "відмінно" ставиться студенту в такому випадку:

дана повна правильна і ґрунтовна відповідь на поставлене теоретичне питання; наведені всі необхідні методологічні, за необхідності графічні матеріали, які розкривають суть поставленого питання; проведено ґрунтовний аналіз проблеми та зроблені висновки в напрямі її вирішення.

Оцінка "добре" ставиться студенту в такому випадку:

правильно і з достатньою повнотою викладено суть поставленого питання; приведені аргументи викладають суть поставленого питання в цілому; вирішує поставлену задачу в повному обсязі; допущено несуттєві неточності у висвітленні поставлених питань.

Оцінка "задовільно" ставиться студенту в такому випадку:
 за загальні знання і розуміння основного матеріалу як теоретичної, так і практичної частини завдання;
 у відповідях немає чіткості, логіки і послідовності викладення матеріалу;
 не повністю висвітлено суть питання; зокрема, не вистачає необхідних аргументів, які розкривають суть поставлених питань.

2. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Модульний контроль	Максимальна оцінка в балах					
	Поточний контроль (ПК)			Конт- рольний захід (КЗ) - залік	Підсумкова оцінка (ПК+КЗ)	
	Практичні (семінарські) заняття		Індивіду альний проект			
	Аудиторна робота	Контроль на робота		Разом балів (ПК)		
1 семестр	40	-	10	50	50	100
всього, у тому числі						

Оцінювання практичних занять. Студенти опрацьовують дидактичний матеріал, вітчизняну та зарубіжну літературу і готують презентацію певного апаратного методу діагностики чи корекції порушень розвитку людини та виступають з цією презентацією на практичному занятті. Оцінюється якість підготовленої презентації (15 балів) та виступу (15 балів), де враховуються такі компоненти: актуальність теми, постановка проблеми, пропонувані варіанти вирішення та переваги і недоліки запропонованого методу, чіткість висновків, перспективи подальших досліджень в напрямі вдосконалення запропонованого методу. Студенти повинні взяти активну участь в обговоренні хоча б однієї презентації колег, за що можна отримати 10 балів.

Здобувачі освіти за бажанням можуть взяти участь в **індивідуальному проекті** – участі в апаратному обстеженні дитини в консультативному центрі, яке проводить досвідчений фахівець. За участь у процедурах обстеження та аналізі висновку та рекомендацій студент може отримати 10 балів.

Таким чином, максимально за практичні роботи упродовж семестру можна отримати **50 балів**.

	<p>Академічна доброчесність: Очікується, що завдання самостійної роботи до кожної теми, виконані здобувачами вищої освіти, будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання запланованих видів навчальної роботи та двох колоквиумів. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичного матеріалу з навчальної дисципліни перевіряється шляхом усного опитування, поточного програмованого контролю знань, оцінки умінь аналізувати проблемні ситуації та двох колоквиумів. Водночас обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність здобувача вищої освіти під час семінарського заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання. Семестрова підсумкова оцінка визначається як сума балів з усіх запланованих видів навчальної роботи та екзамену. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до іспиту</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методи в психофізіологічних дослідженнях. 2. Основи сенсорики та сприйняття. 3. Нейронні механізми сприйняття. 4. Сприйняття кольору з позиції векторної моделі обробки інформації. 5. Проблема уваги у психофізіології. 6. Характеристики і види уваги. 7. Автоматичні і контрольовані процеси обробки інформації. 8. Мимовільна увага. 9. Потенціали які пов'язані з подіями як кореляти мимовільної уваги. 10. Довільна увага. 11. Фізіологічне і психологічне значення смаку і запаху їжі для людини

	<ol style="list-style-type: none"> 12. Сучасні дослідження підпорогового сприйняття 13. Психофізіологічні концепції уваги 14. Рухова діяльність і розвиток людини 15. Сучасні методи психофізіологічного відбору 16. Діагностика стану при здійсненні психофізіологічного забезпечення діяльності 17. Моніторинг психофізіологічного стану 18. Значення емоцій в життєдіяльності людини 19. Емоції і спілкування 20. Сучасні теорії емоцій 21. Спостереження за проявом емоцій 22. Суспільна та трудова діяльність у розвитку свідомості людини 23. Історія розвитку наукових поглядів на свідомість 24. Несвідоме – як психічний феномен 25. Сон у життєдіяльності людини 26. Психофізіологічні механізми пам'яті 27. Мовлення у філо- та онтогенетичному розвитку людини 28. Мислення як психофізіологічний процес 29. Мова і свідомість 30. Системний підхід в психофізіології 31. Психофізіологічні зміни при виконанні діяльності 32. Медико-біологічні фактори ефективності професійної діяльності спеціалістів 33. Типи взаємин психіки і вегетатики 34. Адаптація та її значення в системі психофізіологічного забезпечення 35. Нейроімунна психофізіологія. 36. Педагогічна психофізіологія. 37. Соціальна психофізіологія.
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

ДОДАТОК
Схема курсу

№	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.**.* Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1	<p>Тема 1. Предмет психофізіології. Методи психофізіологічних досліджень.</p> <p>Розвиток та взаємовплив психології та фізіології. Методи психофізіологічних</p>	Лекція, 4 год.	<p>1. Кабанюк В.О., Гаврилькевич В.К. Психофізіологія: навчальний посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2006. –</p>		2 тижні

	досліджень (біоструми, імпеданс, електроенцефалографія, електроокулографія, електроміографія, електрокардіографія, магнітоенцефалографія та позитронно-емісійна томографія).		200 с. 2. Кокун О.М. Психофізіологія. К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 184 с.		
2	Тема 2. Системи управління рухами. Типи рухів. Координація рухів, вироблення рухових навиків. Центральні апарати управління рухами. Схема тіла та система внутрішнього уявлення. Танцювальна та тілесна терапія – психофізіологічна основа.	Лекція, 4 год Практичне заняття, 6 год.	1. Кабанюк В.О., Гаврилькевич В.К. Психофізіологія: навчальний посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2006. – 200 с.		2 тижні
3	Тема 3. Психофізіологія мотивації та емоцій. Функції емоцій. Структури мозку, які реалізують функції емоцій. Вплив емоцій на діяльність та функціонування людини. Мотиваційна система людини.	Лекція, 4 год Практичне заняття, 6 год	Кокун О.М. Психофізіологія. К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 184 с.		2 тижні
4	Тема 4. Психофізіологія уваги. Стимули і реакція. Нервова модель стимулу. Нейрофізіологічні механізми уваги. Структурно-функціональна організація уваги. Роль гамма- та бета – хвиль в організації процесу уваги. Очно-рухові реакції. Соціальна основа уваги.	Лекція, 4 год Практичне заняття, 6 год	Кокун О.М. Психофізіологія. К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 184 с.	Проаналізувати роль гамма- та бета – хвиль у процесах уваги	2 тижні
5	Тема 5. Психофізіологія пам'яті. Часова організація пам'яті. Стан енграми. Оперативна та довготривала пам'ять. Молекулярні механізми пам'яті. Дискретність мнемічних процесів. Обсяг та швидкодія пам'яті. Нейронні коди пам'яті.	Лекція, 4 год Практичне заняття, 6 год	Кокун О.М. Психофізіологія. К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 184 с.		2 тижні

6	Тема 6. Мовлення та мова Лексика, обробка слів та словосполучень. Орфографія, фонологія, морфологія, семантика. Речення. Синтаксис. Продукування мови та мовлення.	Лекція, 4 год Практичне заняття, 6 год	Кокун О.М. Психофізіологія. К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 184 с.	Скласти алгоритм формування звуків (слів, словосполучень, речень)	2 тижні
7	Тема 7. Апаратні методи стимуляції мозку. Магнітна транскраніальна стимуляція мозку. Мікрополяризація. Томатис-терапія. Апаратне забезпечення.	Лекція, 2 год Практичне заняття, 6 год	1. Островська К.О., Островський І.П. Основи психолого-педагогічної та медичної діагностики дітей із спектром аутистичних порушень. Навчальний посібник. – Львів, Тріада плюс, 2015. – 228 с. 2. Прикладна психологія: навчальний посібник / В.М. Павленко, І.В. Кряж, О.Л. Луценко та ін. ; за ред. В.М. Павленко. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 532 с. (глава «Психофізіологія»)		
8	Тема 8. Психофізіологічний вплив на імунітет. Вроджений та клітинно-опосередкований імунітет. Психофізіологічні впливи на імунну функцію. Вплив стресу на імунітет. Гормони та імунітет. Настрій, депресія, психотерапевтичні інтервенції.	Лекція, 2 год Практичне заняття, 2 год	Прикладна психологія: навчальний посібник / В.М. Павленко, І.В. Кряж, О.Л. Луценко та ін. ; за ред. В.М. Павленко. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 532 с. (глава «Психофізіологія»)		
	Тема 9. Клінічна психофізіологія. Депресія. Шизофренія. Порушення внутрікрікових зв'язків – основа	Лекція, 2 год Практичне заняття, 4 год	Александров Ю.И. Психофизиология. Учебник для вузов. – 3-е изд., доп. и перераб.		

	патогенетичних механізмів шизофренії та депресії.		– СПб.: Питер, 2006. – 464 с		
	Тема 10. Соціальна психофізіологія. Від соціобіології – до соціальної психофізіології. Об'єднання індивідумів у громади.	Лекція, 2 год Практичне заняття, 2 год	Александров Ю.И. Психофизиология. Учебник для вузов. – 3-е изд., доп. и перераб. – СПб.: Питер, 2006. – 464 с		